

PAPER DETAILS

TITLE: Can simidi mi kâbus mu? Ebeveynler acil uzaktan eğitim hakkında ne düşünüyor?

AUTHORS: Ayse BAGRIACIK YILMAZ, Seher ÖZCAN

PAGES: 100-123

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2395684>

Gönderim: 25.04.2022

Düzeltilme: 26.05.2022

Kabul: 27.07.2022

Tür: Araştırma Makalesi

Can simidi mi kâbus mu? Ebeveynler acil uzaktan eğitim hakkında ne düşünüyor?

Ayşe BAĞRIACIK YILMAZ^a

Seher ÖZCAN^b

^a Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ORCID: 0000-0002-9971-2440

^b Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, ORCID: 0000-0001-8473-3807

Özet

Bu araştırmanın amacı, ebeveynlerin Covid-19 pandemisi sürecinde gerçekleştirilen acil uzaktan eğitime yönelik algı ve görüşlerini belirlemektir. Bu doğrultuda ebeveynlerin metaforik algıları ile acil uzaktan eğitim hakkındaki olumlu ve olumsuz düşünceleri belirlenmiştir. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması ve fenomenoloji desenleri temelinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu birçok farklı meslek, eğitim seviyesi ve şehirden 57 ebeveyn oluşturmuştur. Veriler metaforik algı formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda, velilerin acil uzaktan eğitime yönelik hem olumlu hem olumsuz algılarının var olduğu saptanmıştır. Bazı veliler acil uzaktan eğitimi can simidi, kurtarıcı gibi olumlu metaforlarla tanımlarken bazıları ise bu kavramı kâbus, işkence gibi olumsuz metaforlarla tanımlamıştır. Acil uzaktan eğitimin, duyuşsal, öğretimsel, teknik, sağlıkla ilgili, etkileşimsel, özel hayatla ilgili, çalışan ebeveynlerin zorlanması ile ilgili birçok olumsuz etkisi olduğu ifade edilmiştir. Olumlu etkiler ise öğretimsel, etkileşim, tasarruf, sağlık, esneklik, kişisel gelişim, duyuşsal etkiler ve diğer olumlu etkiler olmak üzere kategorilendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: acil uzaktan eğitim, ebeveyn görüşleri, aile görüşü, metaforik algı

Lifesaver or nightmare? What do parents think about emergency distance education?

Abstract

The aim of the research is to determine the perceptions and views of parents on emergency distance education during the Covid-19 pandemic. For this purpose, parents' metaphorical perceptions and positive and negative thoughts about emergency distance education were determined. The research was carried out on the basis of case study and phenomenology designs, which are qualitative research designs. The study group consisted of 57 parents from many different professions, education levels, and cities. The data were obtained with a metaphorical perception form and a semi-structured interview form. As a result of the analysis of the data, it was determined that the parents had both positive and negative perceptions of emergency distance education. While some parents defined emergency distance education with positive metaphors such as lifebuoy and savior, others used negative metaphors such as nightmare or torture. It has been stated that emergency distance education has many negative effects related to affective, educational, technical, health-related, interactional, private life, and the strain of working parents. Positive effects are categorized as instructional, interaction, savings, health, flexibility, personal development, affective effects, and other positive effects.

Keywords: emergency distance education, parent views, metaphorical perception

Bu çalışma, 8. Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Sempozyumu'nda özet bildirisi olarak sunulmuştur.

Kaynak Gösterme

Bağrıacık Yılmaz, A. ve Özcan, S. (2022). Can simidi mi kâbus mu? Ebeveynler acil uzaktan eğitim hakkında ne düşünüyor? *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 8(2), 100-123. <https://doi.org/10.51948/auad.1108693>

Giriş

2019 yılının sonlarında ortaya çıkarak kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi, sosyal alanda, siyasal alanda ve sağlık alanında birçok problem yaratmıştır. Eğitim de hiç şüphesiz bu alanlar arasında yer almaktadır (Jandrić, 2020; Jandrić vd., 2021). Salgının başlamasından yaklaşık dört ay sonra pandemiden etkilenen öğrenci sayısı bir milyarı geçmiştir (UNESCO, 2020). Ülkemizde ise 2020 yılı mart ayının ikinci haftası ilk defa eğitim-öğretime ara verilmiş; sonrasında zaman zaman yüz-yüze eğitime dönüş girişimleri olsa da (MEB, 2020) 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılının başına kadar bu girişimler başarılı olamamıştır. Bu da ülkemizdeki öğrencilerin ve eğitim sisteminin diğer paydaşlarının uzun bir süre boyunca uzaktan eğitimle baş başa kaldığı anlamına gelmektedir.

Uzaktan eğitim, aslında yetişkinlere yönelik bir eğitim modeli olarak ortaya çıkmış (Wedemeyer, 1981), zamanla K-12 düzeyinde de uygulanmaya başlanmıştır. K-12’de “yaygın olarak” uygulanmaya başlaması ise Koronavirüs (Covid-19) pandemisiyle gerçekleşmiştir (Bozkurt, 2020). Öğrencilerin ve ebeveynlerin uzaktan eğitim ile tanışması oldukça kötü koşullarda gerçekleşmiştir. Pandemi nedeniyle öğrenciler eğitimlerine evlerinden devam etmek zorunda kalmış (MEB, 2020) ve bir anda alışkın oldukları yüz yüze eğitimden ve sosyal ortamlarından mahrum kalan öğrenciler için uzaktan eğitime adapte olmak büyük çaba gerektirmiştir. Öğrencilerin yanında ebeveynler de bu sürece adapte olmak durumunda kalmıştır.

Öğretim sürecinde öğrencinin öğrenmesine -öğrenci dışında- etki eden en önemli iki paydaş, öğretmen ve ebeveynlerdir (Urhahne, 2019). Pandemi nedeniyle evden devam eden eğitim sürecinde öğrenciler ebeveynlerinin öğrenme konusundaki desteğine her zamankinden daha fazla ihtiyaç duymuştur (Griffith, 2020, Lee vd., 2021). Başarılı bir uzaktan eğitim, güçlü bir benlik algısı, yüksek e-öğrenme hazırbulunuşluğu, etkileşim ve işbirlikli öğrenmeye açıklık ile zaman yönetimi becerisi ile mümkündür (Karaoğlu Yılmaz, 2020). Uzaktan eğitimin kilit noktası, öğrenenin bağımsız/özerk olmasıdır (Wedemeyer, 1981). Özerk öğrenci ise öğrenme-öğretme sürecinde hedefleri, öğrenme deneyimlerini ve hatta öğrenme programının değerlendirme kriterlerini belirleyebilir (Moore, 1989). Tüm bu özelliklere bakıldığında, Bozkurt’un (2020) da belirttiği gibi K12 düzeyindeki öğrencilerin desteklenmesinin gerekliliği açıkça görülebilmektedir.

Ebeveynlerin pandemi sürecinde çocuklarına hem teknik hem de eğitsel anlamda destek olmaları ve onları motive etmeleri gerekmiştir. Çocukların uzun süre bilgisayar başında kalmak istememeleri, çabuk sıkılmaları ve motive olamamaları ebeveynleri en çok zorlayan noktalar

olmuştur (Üstündağ, 2021). Bunun yanında ebeveynlerin kendi sorunları ile de ilgilenmeleri gerekmiştir. Nitekim Feinberg vd. (2021) tarafından yapılan çalışmada pandemi dönemi başlarında ebeveynlerin depresyon düzeyinde orta düzeyde bir artış görüldüğü belirlenmiştir. Özellikle çalışan ebeveynler düşünüldüğünde bu durum şaşırtıcı değildir. Çalışan ebeveynler bir yandan pandeminin getirdiği belirsizlik ve riskler içinde işlerini evden yürütürken bir yandan da çocuklarının eğitsel gelişimini desteklemek durumunda kalmıştır (Çıtak ve Pekdemir, 2021). Göl-Güven vd. (2020) tarafından yürütülen araştırmada, çocuğun rutinlerini takip etmenin yanına çocukla ilgilenmenin eklenmesinin ebeveynleri bitirdiği belirlenmiştir. Bu koşullar altında ebeveynlerin uzaktan eğitimi nasıl algıladıkları araştırmacılar için merak konusu olmuştur.

Alanyazında, pandemi döneminde gerçekleşen uzaktan eğitime yönelik paydaş görüşleri farklı araştırmacılar tarafından ele alınmıştır. Akkaş Baysal ve Ocak (2020) okul öncesi öğrenci velilerinin uzaktan eğitime yönelik görüşlerine başvurmuş ve ekran başında uzun süre kalma isteğinin bu sürecin temel problemlerinden biri olduğunu tespit etmiştir. Veliler genel olarak Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden paylaşılan içerikleri yeterli bulsa da bunların geliştirilebileceğini ifade eden veliler de olmuştur. Bazı veliler EBA'ya belli saatlerde erişim sağlamanın doğru olduğunu belirtirken bazıları erişim saatlerinin esnek olması gerektiğini savunmuştur. Söz konusu çalışmada velilerin hemen hepsi öğretmenler hakkında olumlu görüş belirtmiştir.

Öğretmenler, öğrenciler ve veliler ile yapılan bir araştırmada, öğretmenler uzaktan eğitimde konuların yüzeysel anlatılmasını uzaktan eğitimin en önemli sınırlılıklarından biri olarak göstermiştir (Yurtbakan ve Akyıldız, 2020). Aynı çalışmada, öğrenci ile öğretmen arasındaki etkileşimin daha yüksek olduğu, dolayısıyla daha verimli öğrenmelerin gerçekleştiği düşüncesi ile öğretmen, veli ve öğrencilerin yüz yüze eğitimi tercih ettikleri belirlenmiştir. Aslında uzaktan eğitimin en bilinen kuramlarından biri uzaktan eğitimde de yüz yüze eğitimdeki gibi etkileşimi sağlamanın mümkün olduğunu ortaya koymuştur (Simonson, 1999); ancak öğretmenler uzaktan eğitim hakkında kuramsal bilgi sahibi olmadan uzaktan eğitim uygulamak durumunda kaldıkları için bu şekilde düşünceleri şaşırtıcı değil ve hatta kaçınılmazdır.

Ebeveynler bu süreçte çocuklarına eğitsel ve psikolojik desteğin yanında teknik destek sağlamak durumunda kalmıştır. Uzaktan eğitim, internet erişimi olan bir cihaz gerektirmekte cihazların ve internetin temini ise velilere düşmektedir. Arslan vd. (2021), ebeveynlerin uzaktan eğitim yazılımlarını etkili kullanamadıklarını, teknolojik cihazlara erişimlerinin

yetersiz olduğunu, derslere bağlanmakta ve ders materyallerine erişmekte güçlük çektiklerini belirlemiştir. Benzer şekilde Kuş vd. (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada hem öğretmenler hem de veliler, internet erişiminin olmaması, teknik donanım yetersizliği gibi sorunların sıklıkla yaşandığını ifade etmişlerdir. Sorunun bir diğer boyutu ise velilerin teknik donanımları yeterli olsa bile çocuklarının yeterince desteklememeleridir. Desteklemek isteyen ailelerde ise bilgi eksikliği olabilmektedir. Nitekim Arslan ve arkadaşlarının (2021) çalışmasında veliler, hem kendilerine hem de çocuklarına uzaktan eğitim hakkında eğitim verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Buraya kadar bahsedilen çalışmalarda ebeveynlerin konu hakkındaki deneyimleri görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Bireylerin bir konu hakkındaki algılarını anlamak kullanılabilecek araştırma araçlarından biri de metaforlardır. Metaforlar, bir şeyi bir başka şeyin yerine koyarak açıklamak için kullanılırlar (Saban, 2006). Örneğin bir ebeveyn öğretmeni güneşe benzeterek onun bitmeyen bir ışıkla öğrencileri aydınlattığını söyleyebilir. Bu yolla tek bir kelime ile çok derin mesajların verilmesi mümkündür. Bir diğer örnek olarak Bozkurt'un (2020) çalışmasında bir öğrencinin uzaktan eğitimi "odası" gibidir tanımlaması verilebilir. Buna göre öğrenci, odasını nasıl kendisi planlıyorsa uzaktan eğitimi de planlayabildiğini ifade ederek uzaktan eğitimin esnekliğini vurgulamıştır.

Kaya ve Dilekçi (2020), pandemi dönemi uzaktan eğitime yönelik ebeveyn algısını metaforlarla belirleyen bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada bir ildeki ortaokul öğrencilerinin velilerinden metafor elde edilmiştir. Elde edilen metaforlar olumlu ve olumsuz olarak kategorilendirilmiştir. Buna göre velilerin uzaktan eğitime yönelik algıları yararlılık, verimlilik ve esneklik açısından olumludur. Olumsuz kategoride ise eğitim şeklinden, etkileşimden, teknik nedenlerden, öğrenciden ve aileden kaynaklı durumları açıklayan metaforlar yer almıştır.

Çalışmanın Amacı

İlgili alanyazın incelendiğinde, farklı veri toplama araçları yoluyla ebeveynlerin uzaktan eğitime yönelik düşüncelerinin belirlenmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu çalışmalar genellikle birer ili kapsamına almakta ve görüşme veya anket gibi tek çeşit veri toplama aracını kullanmaktadır. Yapılan çalışmaların hepsi ayrı ayrı değerli olmakla birlikte birden fazla veri toplama yöntemi ile elde edilen verilerin daha geniş bir perspektif sağlayabileceği düşünülmüştür. Nitekim Meyer (2005), metaforların uzaktan eğitimin bugünkü ve gelecekteki

rolü hakkında ipuçları içerebileceğini ifade etmiştir. Görüşmeler ise olayları katılımcıların gözünden görmek için iyi bir araçtır (Merriam, 2015; Patton, 2014).

Bu çalışmada alayazındaki diğer çalışmalardan farklı olarak metaforik algı ölçeği ve görüşme formu birlikte kullanılarak, ebeveynlerin metaforik algı ve görüşleri ortaya koyulmuştur. Araştırma, birden fazla ilden katılımcı içermesi açısından da diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Araştırmanın amacı, ebeveynlerin Covid-19 pandemisi sürecinde gerçekleştirilen acil uzaktan eğitime yönelik görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1- Ebeveynler acil uzaktan eğitimi hakkındaki algılarını hangi metaforlar üzerinden açıklamaktadır?

2- Ebeveynlere göre acil uzaktan eğitimin olumsuz yanları nelerdir?

3- Ebeveynlere göre acil uzaktan eğitimin olumlu yanları nelerdir?

Ebeveynlerin acil uzaktan eğitime yönelik olumlu algılarının/görüşlerinin ve bunların nedenlerinin belirlenmesi hem acil uzaktan eğitim hem de normal süreçlerdeki uzaktan eğitimin güçlü yanlarını ortaya koyacaktır. Böylece, karar vericiler ve uygulayıcılar uzaktan eğitimin bu yönlerini pekiştirme olanağı bulacaktır. Benzer şekilde, acil uzaktan eğitime yönelik olumsuz algı ve düşüncelerin belirlenmesi, ebeveynlerin hangi noktalarda sorun yaşadıklarının belirlenmesi ve çözümlenmesi adına anlamlıdır. Her ne kadar alanyazında benzer çalışmalar yer alsa da her ebeveynin süreci farklı deneyimleyebileceği düşünüldüğünde bu çalışmanın daha iyi (acil) uzaktan eğitim süreçlerinin tasarlanması bakımından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli ve Deseni

Bu çalışmada, ailelerin pandemi dönemindeki uzaktan eğitim deneyimleri hakkında ne düşündükleri belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların deneyimlerine nasıl bir anlam yüklediği araştırıldığı için (Merriam, 2015) çalışmada nitel araştırma modeli temel alınmıştır. Araştırmada durum çalışması ve fenomenoloji desenleri birlikte kullanılmıştır. Durum çalışmalarında güncel bir konu kendi yaşam bağlamında incelenir (Yin, 2018). Fenomenoloji ise bir olgu veya kavram hakkında bireylerin deneyimlerinin ortak anlamına odaklanır (Creswell, 2013). Bu çalışmada ebeveynlerin güncel bir deneyim olan pandemi dönemi uzaktan eğitimi hakkındaki düşünceleri durum çalışması deseni temel alınarak, yine pandemi dönemi uzaktan eğitime yükledikleri anlam ise fenomenoloji deseni temel alınarak belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmaya 57 ebeveyn katılmıştır. Araştırmada katılımcılara, uygun örnekleme, ölçüt örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemleri beraber kullanılarak ulaşılmıştır. Öncelikle araştırmacılar kendileri için zaman ve çaba açısından en ulaşılabilir kişilerden veri toplamış (Patton,2014), aynı zamanda bu kişilerden tavsiye alarak (Patton, 2014) yeni katılımcılara ulaşmıştır. Katılımcı olabilmek için pandemi döneminde en az bir çocuğunun uzaktan eğitim almış olması ölçütü koyulmuştur. Araştırmada veri toplama süreci yaklaşık olarak dört hafta sürmüştür. Katılımcılar okul öncesi, ilkökul, ortaokul ve ortaöğretim öğrencilerinin ailelerinden oluşmaktadır. Ebeveyn meslekleri, akademisyen, esnaf, polis, ev hanımı gibi çeşitli meslekleri içermektedir. Araştırmaya katılanların %88'i (N:50) annelerdir. Kuş ve diğerlerinin (2021) çalışmasında da çalışmaya katılan ebeveynlerin tümünü anneler oluşturmuş ve araştırmacılar bu durumu “babaların görüşmeye olumlu bakmaması ve zaman ayırmak istememesi” ile ilişkilendirmiştir. Bu araştırmada da benzer durumun tecrübe edildiği söylenebilir. Araştırmada çoğunluğu Rize (N:22), Ankara (N:12) ve İzmir’den (N:10) olmak üzere 9 farklı şehirden ebeveynler yer almıştır. Ebeveynlerin çoğunluğu lisans mezunu (%24) olmak üzere, araştırmada birçok eğitim seviyesinden katılımcı yer almıştır. Katılımcıların büyük kısmını eğitimciler (öğretmen ve öğretim elemanı) (%35) ve ev hanımları (%33) oluşturmaktadır. Ebeveynlerin bir kısmı (%13) mesleğini kamu personeli olarak ifade etmiştir. Katılımcıların arasında pandemi boyunca en çok zorlanan meslek gruplarından olan sağlık çalışanları (%3) da bulunmaktadır. Son olarak katılımcıların %14’ünün özel sektör çalışanı olduğu belirlenmiştir.

Katılım Sağlanan Şehir	Ebeveyn Eğitim Seviyesi	Meslek	Teknolojik Bilgi Düzeyi	Çocuk Eğitim Seviyesi
•Rize (22) •Ankara (12) •İzmir (10) •Aydın (5) •Balıkesir (4) •İstanbul (1) •Antalya (1) •Manisa (1) •Kastamonu (1)	•Lisans (%24) •Lise (%19) •Ön lisans (%12) •İlköğretim (%11) •Doktora (%9) •Yüksek lisans (%7)	•Öğretmen ve öğretim elemanı (% 35) •Ev hanımı (%33) •Diğer kamu personeli (%13) •Sağlık çalışanı (%3) •Özel sektör çalışanı (%14)	•Çok iyi (%3) •İyi (%28) •Orta düzey (%60) •Zayıf (%7) •Hiç yok (%2)	•Okul öncesi (%11) •İlkokul (%50) •Ortaokul (%20) •Lise (%19)

Grafik 1. Katılımcıların şehir, eğitim seviyesi, meslek, teknolojik bilgi düzeyi ve çocuk eğitim seviyesine dair bilgileri

Grafik 1’de görüldüğü üzere ebeveynlerin büyük çoğunluğu orta düzeyde teknolojik beceriye sahiptir. Katılımcıların % 28’i teknolojik bilgi seviyesini iyi olarak değerlendirmiştir. Teknolojik bilgi düzeyi zayıf ve hiç olmayanlar ise azımsanmayacak bir orana sahiptir (%9). Araştırmaya K-12 düzeyinde çocuğu olan ebeveynler dâhil edilmiştir. Grafik 1 incelendiğinde, katılımcıların sahip olduğu toplam çocuk sayısının (bir katılımcı birden fazla çocuğa sahip olabilir) %50’sinin ilkokul düzeyinde, %20’sinin ortaokul düzeyinde, %19’unun lise düzeyinde, %11’inin ise okul öncesi düzeyinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların sahip olduğu diğer demografik bilgiler Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1 <i>Katılımcıların teknolojik donanım ve uzaktan eğitim deneyimi durumlarına dair bilgiler</i>		
	Evet (%)	Hayır (%)
Pandemi öncesi bilgisayara sahip olma durumu	%82	%18
Pandemi nedeniyle yeni bilgisayar temin etme durumu	%46	%54
Pandemi öncesi internete sahip olma durumu	%88	%12
Pandemi nedeniyle internet temin etme veya kota artırma durumu	%55	%45
Pandemi öncesinde uzaktan eğitimle ders alma durumu	%19	%81

Tablo 1 incelendiğinde, katılımcıların %82’sinin pandemi öncesinde bilgisayara sahip olduğu görülmektedir. %46’sı ise pandemi sonrasında bilgisayar alma ihtiyacı duymuştur ki bu durum hali hazırda bilgisayar sahibi olan bazı ailelerin elindeki bilgisayarların ihtiyaçlarını karşılayamadığını göstermektedir. Pandemi öncesinde ailelerin büyük bir kısmının (%88) internete sahip olduğu; ancak pandemi sonrasında var olan internetin yetersiz gelmesi nedeniyle kota yükseltimi yaptığı da Tablo 1’de görülebilmektedir. Katılımcıların süreçte yaşadıkları sorunların zeminini oluşturabilecek bir diğer özellik ise pandemi öncesinde uzaktan eğitim ile ders alma durumlarıdır. Buna göre, ebeveynlerin çok büyük bir çoğunluğu (%81) pandemi öncesinde uzaktan eğitim yoluyla ders almamıştır; dolayısıyla uzaktan eğitim konusunda deneyimsizdir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan ve iki uzaktan eğitim alan uzmanı tarafından kontrol edilen yarı yapılandırılmış görüşme formları yardımıyla elde edilmiştir. Görüşme formunun bir kısmı “Uzaktan eğitim benim için gibidir. Çünkü” sorusu ile katılımcıların uzaktan eğitime yönelik metaforik algısını belirlemeyi bir kısmı ise uzaktan eğitime yönelik olumlu ve/veya olumsuz düşüncelerini anlamayı amaçlamıştır. Veri toplama aracında metafor sorundan farklı olarak 16 demografik bilgi sorusu ve 2 görüşme sorusu yer almıştır. Asıl veriler toplanmadan önce yaşanabilecek sorunların önüne geçmek ve soruların niteliğini kontrol etmek adına görüşme soruları kullanılarak 3 katılımcı ile pilot uygulama yapılmıştır. Buna göre sorular gözden geçirilerek gerçek uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Test için katılımcılar belirlenirken, olabildiğince farklı özellikler taşımalarına (çalışan-çalışmayan, farklı şehirler vb.) dikkat edilmiştir. Veri toplama aracı katılımcılara çevrimiçi olarak ulaştırılmıştır. Araştırma verileri 2021 yılında dört hafta içinde toplanmıştır.

Veri Analizi

Araştırmanın metaforik verileri, “Kodlama ve ayıklama, örnek metafor imgesi derleme, kategori geliştirme, geçerlik ve güvenilirliği sağlama” gibi aşamalar tamamlanarak analiz edilmiştir. Görüşme sorularından elde edilen veriler ise içerik analizi yöntemine tabi tutulmuştur. İçerik analizinde öncelikle veriler kodlanmış, ardından bu kodlar kategoriler altında gruplanmıştır. Veri analizini araştırmacılar ayrı ayrı gerçekleştirmiş ve ardından her iki analiz için de güvenilirliğin sağlanması amacıyla ayrı ayrı, Miles ve Huberman (1994) formülü ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş birliği}}{\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}} \times 100$) formülü uygulanmıştır. Buna göre metafor analizi için güvenilirlik katsayısı %80.39; içerik analizi için ise 92.20’dir. Analiz sonucuna göre güvenilirliğin yüksek olduğu söylenebilir.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel araştırmada geçerlik bulguların doğruluğunun, belli işlemleri izleyerek takip edilmesi ile ilgilidir (Creswell, 2009). Bunun için Creswell bazı stratejiler sunmuştur. Bu araştırmada Creswell’in sunduğu stratejilerden veri çeşitlemesi kullanılmıştır. Bunun için katılımcılardan hem metafor hem görüşme sorusu yoluyla veri toplanmış ve karşılaştırarak

yorumlanmıştır. Yine bir başka strateji olarak, araştırmacıların konu hakkındaki deneyimleri ve olası ön yargıları bir sonraki başlıkta ifade edilmiştir. Araştırmacılardan biri pandemi dönemi uzaktan eğitiminde eğitimine devam eden çocuk sahibi olduğu için süreci bizzat yaşamış ve böylece sahada uzun süre zaman geçirme şartını da sağlamıştır. Birden fazla araştırmacı olduğu için bir araştırmacılar birbirlerinin araştırma sürecinde attığı adımları sürekli olarak sorgulamışlardır.

Araştırmanın güvenilirliği için Gibbs'in (2007) ifade ettiği tedbirler uygulanmıştır. Bunun için nitel verilerin hata içermediğinden emin olunmuş, kodların tanımında kodlama esnasında meydana gelen sapma olmadığından, kodlarla ilgili sürekli notlar alınarak ve gerektiğinde bu notlar revize edilerek emin olunmuştur. Ayrıca veri analizi kısmında da belirtildiği üzere araştırmanın güvenilirliği için Miles ve Huberman (1994) formülü uygulanarak kodlayıcılar arası güvenilirlik hesaplanmıştır.

Araştırmacıların Rolü

Araştırmacıların her ikisi de 10 yılı aşkın süredir uzaktan eğitim ile profesyonel olarak ilgilenen akademisyenlerdir. İki araştırmacının da doktora tezleri tamamen uzaktan eğitim üzerine olup uzaktan eğitimle ilgili birçok ulusal ve uluslararası yayınları bulunmaktadır. Ayrıca her iki araştırmacının da uzaktan eğitim merkezinde çalışma tecrübesi vardır. Tüm bunlar nitel verilerin yorumlanmasında araştırmayı zenginleşmesine katkıda bulunmuştur. Araştırmacıların nitel veriye dayalı birçok yayınının bulunması ve nitel veri analizine yönelik doktora düzeyinde eğitim almış olmaları da analiz sürecini daha güvenilir bir hale getirmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında araştırma soruları bağlamında elde edilen verilerin analizi sonucu ulaşılan bulgulara ve yorumlara yer verilecektir.

Ebeveynlerin Acil Uzaktan Eğitim Hakkındaki Metaforik Algıları

Yapılan araştırmaya 57 ebeveyn katılmıştır; ancak yalnızca 36 katılımcının belirtmiş olduğu metaforların kullanılabilir olduğuna karar verilmiştir. Ebeveynlerin acil durum uzaktan eğitim hakkında yaptıkları metaforlara ilişkin sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

Katılımcılar tarafından uzaktan eğitime dair belirtilen metaforlar

Metafor sırası	Metafor	f
1	Can simidi	3
2	Kâbus	3
3	Eziyet/Zulüm/İşkence	3
4	Kurtarıcı	3
5	Felaket	2
6	İlaç	2
7	Kötünün iyisi	2
8	Balon	1
9	Belgesel izlemek	1
10	Boş bir kova	1
11	Boş ders	1
12	Buz	1
13	Cehennem	1
14	Eğitim almaması	1
15	Gece	1
16	Güneş	1
17	Hayatımın parçası	1
18	Hem rahat hem de meşgul edici bir koltuk	1
19	İlginç ve yorucu bir tecrübe	1
20	Örgün eğitim	1
21	Rahatlık	1
22	Sanal bir dünya	1
23	Sıkıcı bir film	1
24	Sorun	1
25	Yedek oyuncu	1
	Toplam Görüş	36

Tablo 2 incelendiğinde toplamda 25 farklı metafor belirtildiği görülmektedir. Bu metaforların en çok tekrar edenleri “can simidi, kâbus, eziyet/zulüm/işkence ve kurtarıcı” şeklindedir. Her ne kadar veri toplama aracında metaforu nasıl düşünmeleri gerektiği ifade edilmiş olsa da bazı katılımcılar metafor belirtmek yerine, durumla ilgili sorunlarını dile getirmiştir. Örneğin “çok sıkıntılı bir dönemdi” (çünkü Çocuklar sürekli bilgisayar karşısında bunaldılar, teknoloji bağımlısı oldular), “yetersiz” (çünkü yeterli olmadığı için) vb. ifadeler metafor olarak değerlendirilmemiştir. Metafor olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceğine bu ifadelerin açıklamalarına bakılarak karar verilmiştir.

Kodlanan metaforlar ardından “fırsatlar” ve “sınırlılıklar” şeklinde iki kategori altında toplanmıştır. Oluşturulan kategori ve alt kategorilere Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3				
<i>Ebeveynlerin uzaktan eğitime dair belirttikleri metaforlara ilişkin kategori ve alt kategoriler</i>				
Kategori	Alt Kategori	f	%	Metafor Numarası
Fırsatlar	Öğretimle ilgili	6	10.2	Can simidi (1), Kurtarıcı (4), Rahatlık (21), İlaç (6), Kötünün iyisi (7), Güneş (16), Hayatımın parçası (17), Hem rahat hem de meşgul edici bir koltuk (18), Örgün eğitim (20), Rahatlık (21)
	Etkileşim	3	5.1	
	Özel Hayata Etki	2	3.4	
	Zaman ve Mekân özgürlüğü	2	3.4	
	Sağlık	1	1.7	
Sınırlılıklar	Öğretimle ilgili	17	28.8	Kâbus (2), Eziyet/Zulüm/İşkence (3), Felaket (5), İlaç (6), Balon (8), Belgesel izlemek (9), Boş bir kova (10), Öğretmenin gelmediği boş ders (11), Buz (12), Cehennem (13), Eğitim almaması (14), Gece (15), Hem rahat hem de meşgul edici bir koltuk (18), İlginç ve yorucu bir tecrübe (19), Sanal bir dünya (22), Sıkıcı bir film (23), Sorun (24), Yedek Oyuncu (25)
	Duyuşsal etki	10	16.9	
	Etkileşim kısıtı	6	10.2	
	Özel hayata etki	5	8.5	
	Teknik sorunlar	3	5.1	
	Çalışan Ebeveyn	3	5.1	
	Sağlık sorunları	1	1.7	
	Toplam	59	100	

Tablo 3 incelendiğinde Fırsatlar kategorisi altında 5 alt kategori (Öğretimle ilgili, etkileşim, özel hayata etki, zaman ve mekân özgürlüğü ve sağlık), sınırlılıklar kategorisi altında ise 7 alt

kategori (Öğretimle ilgili, Duyuşsal etki, etkileşim kısıtı, özel hayata etki, teknik sorunlar, çalışan ebeveyn ve sağlık sorunları) olduğu görülmektedir. Metafor açıklamaları da göz önünde bulundurulduğunda bir metafor gerekli durumlarda birden fazla kod ile ifade edilmiştir (Örneğin; “buz” metaforu açıklamasından yola çıkılarak hem “öğrenci-öğrenci etkileşimi”, hem de “öğrenci-öğretmen etkileşimi” kodları altında kodlanmıştır). Tablo 3 incelendiğinde bir başka dikkat çeken nokta ise “Öğretimle ilgili” alt kategorisinin hem fırsatlar hem de sınırlılıklar kategorisi altında en çok tekrar eden alt kategori olmasıdır. Benzer şekilde etkileşim ve özel hayat ile ilgili alt kategorilerin her iki kategori altında yer aldığı görülmektedir. Aslında bu iki kategorinin birbiri ile ilişkili olduğu da söylenebilir. Ebeveynler çocukların bir şekilde öğretime ulaşmalarından memnunken aynı durumun evde kendilerine farklı roller üstlenme, iş yükünü arttırma ve özel hayatı kısıtlaması gibi nedenlerden rahatsızlıklarını belirtmişlerdir. Weaver ve Swank (2020) tarafından yapılan araştırmada da benzer olarak ebeveynler eğitsel anlamda faydalı ve olumsuz yanlarını vurgularken ebeveyn rollerindeki değişik ve iş yüküne bağlı olarak yaşadıkları zorlukları ifade etmişlerdir. Katılımcıların ilgili kategorilere ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir.

Fırsatlar

Öğretimle ilgili: «Evde ebeveynlerin yetersiz olduğunu düşünüyorum uzaktan da olsa öğretmenimizin eğitimine bizler biraz da olsa destek olabildik.» (Can simidi/K36)

Etkileşim: “Pandeminin karanlığında çocukları aydınlattığı için.” (Güneş/K30)

Zaman ve mekân özgürlüğü : “Çocuklar evde oldukları için zamandan kazanıyorum.” (Rahatlık/K19)

Sağlık: “Çocuklar maske ve hijyen konusunda rahata kavuşmuşlardı” (Rahatlık/K19)

Sınırlılıklar

Öğretimle ilgili: “Temel eğitimin uzaktan olanı olmaz ve olmadı çocukların akademik durumu 2 yıl geri kaldı.” (Felaket/ K4)

“Boşa geçen zaman havanda dövülen su.” (İşkence/K3)

Duyuşsal etki: “Boş bir derste öğrenciler ya keyfine bakar ya da kendi kendine çalışır... Çalışan öğrenci sınıfın gürültüsünden dikkatini de veremez. Uzaktan eğitim de aynı o şekilde bir şeyler öğreniyor ama ne dikkatini verebiliyor ne etkili bir öğrenme gerçekleşiyor. Yarım yamalak bir eğitim...” (Öğretmenin gelmediği boş bir ders/12)

Etkileşim kısıtı: “Öğretmenin arkadaşlarının sıcaklığını yaşayamadıkları için ” (Buz/K26)

Özel hayata etki: “Ev rahatlığındaydık; ama hep yapmamız gereken bir şeyler vardı, hep meşguldük, mesai kavramı sınırlarını yitirmişti, ders süreleri hocanın inisiyatifine bağlıydı, her şeyimiz uzaktan eğitim ve çalışma olmuştu adeta.” (Hem rahat hem de meşgul edici bir koltuk/K15)

Teknik Sorunlar: “Sürekli dersten koptuğu için çok köyü bir eğitim yılı geçirdik.” (Cehennem/K20)

Çalışan ebeveyn: “İki öğrenci bir öğretmen (evde başka kimse yokken) ders işlemeye çalıştık. Ders saatleri uymayınca çocukların serbest oluşu ve onların derslerine konsantre olamayışları zorlu bir süreçti.” (İlginç ve yorucu bir tecrübe /K23)

Sağlık sorunları: “Çocukları ekran başında daha uzun süre kalmaya mecbur bırakıyor.” (Felaket/K7)

Tablo 3 ve katılımcı görüşleri dikkate alındığında katılımcıların daha çok sınırlılıklar üzerinde durdukları görülmektedir. Bu durumu plansız ve programsız bir şekilde acil durumlu uzaktan eğitim sürecine başlanması ile yorumlayabiliriz. Küresel salgın sürecinde öğretimin nasıl olacağına ilişkin yalnızca veliler değil kurumlar, öğretmenler ve öğrenciler de çeşitli sorunlar ile karşı karşıya kalmışlardır. Kurumlar öğrencilerine nasıl ulaşacakları ile ilgili çözüm arayışı içindeyken, öğretmenler ise alışkın oldukları yüz-yüze ortamın dışında öğretimi nasıl planlayıp, uygulayacakları üzerine daha fazla çaba harcamak durumunda kalmışlardır. Midcalf ve Boatwright (2020), öğretmenler ve ebeveynler açısından COVID-19 sürecinde çevrim içi öğrenme ortamını değerlendirdikleri araştırmalarında; hem öğretmenlerin hem de velilerin, küresel salgın sürecinde çok hızlı bir şekilde uygulanan çevrim içi öğretimin sonuçları konusunda endişelerini dile getirmişlerdir. Küresel salgın sürecinin, paydaşlarının neredeyse tamamında farklı izlenimler bıraktığı söylenebilir. Bu nedenle velilerin bir kısmı yaşadıkları tecrübelerden de yola çıkarak acil durumlu uzaktan eğitimi, öğrencilerin öğretimden geri kalmaması konusunda bir fırsat olduğunu düşünürken, bir kısmı da bu şekilde verilen öğretimin yeterli olmadığı konusunda görüşlerini belirtmişlerdir.

Ebeveynlere göre acil uzaktan eğitimin olumsuz yanları

Ebeveynlere bu araştırma sorusu bağlamında “Acil durum uzaktan eğitimin olumsuz yanları nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu araştırma sorusuna katılımcılar tarafından verilen cevaplar sonrasında ortaya çıkan kategori ve alt kategoriler Tablo 4’teki gibidir.

Tablo 4

Ebeveynlere göre acil uzaktan eğitimin olumsuz yanları

Kategori	Alt kategori	Kod f	Toplam
Duyuşsal etkiler	Odaklanamama	14	43
	Motive olamama	8	
	Öğrencinin adapte olamaması	5	
	Sosyalleşememe	5	
	Stres-Kaygı	4	
	Diğer	4	
	İlgisizlik	2	
Öğretimsel sorunlar	Verimsizlik	9	34
	Dersi anlamada zorlanma	9	
	Hazırbulunuşluk	4	
	Sınıf yönetimi	4	
	Öğrenme ortamının uygun olmaması	3	
	Diğer	2	
Teknik sorunlar	İnternet bağlantı problemleri	12	22
	Derse bağlanma sorunları	6	
	Donanım yetersizliği	2	
	Teknoloji-yazılım uyumsuzluğu	1	
	Elektrik kesintisi	1	
Sağlık sorunları	Uzun süreli ekran başında kalma	15	16
	Asosyallik eğilimi	1	
Etkileşim	Öğrenci-öğretmen etkileşimi	6	12
	Öğrenci-öğrenci etkileşimi	1	
Özel hayata etki	Gündelik yaşamın etkilenmesi	2	5
	Mahremiyetin sağlanamaması	2	
Çalışan ebeveyn	Birden fazla rol üstlenme	2	4
	Kaygı	2	
Diğer	Kaos	2	2
Toplam			138

Tablo 4 incelendiğinde metafor araştırma sorusu ile benzer olarak “öğretimsel sorunlar” dikkat çekmektedir. Diğer dikkat çeken nokta ise “duyuşsal etki” alt kategorisidir. Ebeveynler bu konuda en çok “odaklanamama” (14) sorunu üzerinde durmuşlardır. Aşağıda farklı kategorilerden veli görüşlerine yer verilmiştir:

Duyuşsal etkiler: “Dikkat dağınıklığı olan çocuğum evdeki her hareket ve sestten etkilendiği için derslere konsantrasyon sağlayamadı” (Odaklanma / K30)

Öğretimsel sorunlar: “Okul derslerine katılım çok azdı ve verimsiz geçiyordu (Kızım yataktan takip ediyordu dersi mesela)” (Verimsizlik / K17)

Teknik sorunlar: “Aynı anda evde internet kullanımı artınca bilgisayarlar kasti ders kesildi.” (İnternet bağlantı problemleri / K10)

Etkileşim: “Çoğu zaman eğitimcilerin çocuğumu anlamadığı ve bu sebeple çocuğumun uzaktan eğitimden soğuduğunu gözlemledim.” (Öğrenci-öğretmen etkileşimi / K1)

Özel hayata etki: “Kamerayı açınca mahremiyeti ortadan kaldırıyor. Diğer velilerin profilini veya benim çocuğuma ne gözle baktığını bilemiyorum.» «Mikrofonun açık kaldığı durumda öğrenci rezil olabiliyor.” (Mahremiyet/ K8)

Çalışan ebeveyn: “Ben dersteyken onların dersi olmadığında evde deney yapmaya çalışmaları ya da balkona çıkmaları. Hareketli olmaları nedeniyle her an “Sorun olacak mı?” düşüncesi. Ben dersteyken oğlumun kendi dersini bırakıp kızımın dersini bozmaya çalışması. Benim engel olamamam...” (Kaygı / K54)

Ebeveynlerin belirttikleri olumsuz yanıtları incelendiğinde görülmektedir ki yaşanan bir olumsuz durum bir diğerini tetiklemektedir. Örneğin etkileşim konusunda yaşanan sorunların, hem duyuşsal hem de öğretimsel sorunlar üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Ebeveynlere göre acil uzaktan eğitimin olumlu yanları nelerdir?

Ebeveynlere bu araştırma sorusu bağlamında “Uzaktan eğitimin (varsa) en önemli faydası nedir? (Birden fazla belirtebilirsiniz.)” sorusu yöneltilmiştir. Bu araştırma sorusuna katılımcılar tarafından verilen cevaplar sonrasında ortaya çıkan kategori ve alt kategoriler Tablo 5’deki gibidir.

Tablo 5

Ebeveynlere göre acil uzaktan eğitimin olumlu yanları

Kategori	Alt kategori	Kod f	Toplam
Öğretimsel etkiler	Öğrenime devam edebilme	14	16
	Kaynak çeşitliliği	1	
	Derse katılım	1	
Etkileşim	Öğrenci-öğretmen	3	12
	Öğrenci-öğrenci	3	
	Ebeveyn-okul	3	
	Ebeveyn-öğretmen	2	
Tasarruf	Zaman tasarrufu	7	9
	Maddi tasarruf	2	
Sağlık	Hijyen/salgından korunma	6	6
Esneklik	Mekândan bağımsızlık	4	5
	Zamandan bağımsızlık	1	
Kişisel gelişim	BT yeterliği	2	5
	Yeni yazılım kullanma	2	
Duyuşsal etkiler	Güven	2	4
	Akran zorbalığını engelleme	1	
	Ebeveyn-çocuk ilişkisi	1	
Diğer	Öğrenciyi kontrol edebilme	2	2
Toplam			59

Tablo 5 incelendiğinde ebeveynlerin acil uzaktan eğitim sürecine yönelik olumlu görüşlerinin 8 kategori altında toplandığı, “öğretimsel etkiler (16)” kategorisinin yine ön plana çıktığı görülmektedir. Öğretimsel etkiler kategorisini, etkileşim (12) ve tasarruf (9) kategorileri takip etmektedir. Buradan yola çıkarak, ebeveynlerin acil uzaktan eğitimin öğretimsel olumsuzluklara neden olduğu gibi öğretime olumlu katkılarının da olduğunu düşündüğü söyleyebilir. Ancak Tablo 4 ve Tablo 5 birlikte incelendiğinde, ebeveynlerin daha çok olumsuz özelliklere burgu yaptığı görülebilir. Aşağıda farklı kategorilerde veli görüşlerine yer verilmiştir.

Öğretimsel etkiler: “Uzaktan eğitim şansımız olmasaydı çocuklar eğitim- öğretimden tamamen uzaklaşırdı” (Öğrenime devam edebilme / K20)

Etkileşim: “En azından öğretmeniyle arkadaşlarını görüyordu, birlikte bir şeyler yaptığı için mutluydu. ” (Öğrenci-öğrenci etkileşimi ve öğrenci-öğretmen etkileşimi / K39)

Tasarruf: “Okul için fiziksel olarak hazırlanmak ve okula gidiş sorunu yaşanmadı. ” (Zaman tasarrufu / K42)

Sağlık: “Uzaktan eğitimin en önemli faydası salgın hastalığın biraz olsun azalmasıydı...” (Hijyen/salgından koruma/ K24)

Duyuşsal etkiler: “Öğretmenin olaylar karşısındaki tepkilerini ölçebilmeyi sağladığını düşünüyorum. Öğretmene olan saygımızı daha da arttırdı ve daha güvenle çocuğumuzu okula gönderebildik. ” (Güven / K33)

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, ebeveynlerin acil ve uzaktan eğitim hakkındaki algı ve görüşleri incelenmiştir. Bunun için velilerin uzaktan eğitimi bir metaforlar tanımlamaları, bu metaforu açıklamaları ve ayrıca acil uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerini belirtmeleri istenmiştir. Bu bağlamda, metaforlardan elde edilen kategoriler ile olumlu ve olumsuz yanlardan elde edilen kategorilerin örtüştüğü görülmüştür. Her üç açıdan bakıldığında en çok öne çıkan kategori “öğretimsel etkiler” kategorisidir. Buna göre acil uzaktan eğitimin öğretimsel boyutta hem faydaları hem de zararları bulunmaktadır. Lase vd. (2022) tarafından da ebeveynlerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin ne tam olarak olumlu ne de tam olarak olumsuz olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmanın adını veren ve en sık tekrar eden iki kategoriden biri (can simidi) öğretimsel olumlu yönleri, diğeri ise (kâbus) öğretimsel olumsuzluklara işaret etmektedir. Yurtbakan ve Akyıldız (2020) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde öğrencilerin ve velilerin acil uzaktan eğitimi öğretici bulmadıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte yine ebeveynlere göre acil uzaktan eğitim bu süreçteki en iyi çözümdür (Kaya ve Dilekçi, 2021).

Acil uzaktan eğitimin olumsuz yanlarına bakıldığında, duyuşsal etkilerin öğretimsel etkilerden daha çok vurgulandığı görülmüştür. Bunun nedeni olarak hem ebeveynlerin hem öğrencilerin yaşadıkları adaptasyon sorunu gösterilebilir. Her gün çocuğunun okula kendisinin işe gitmesine veya evde yalnız kalmasına alışmış bir veli için çocuğunun evde kalması ve öğretimsel sorumlulukların bir anda artması adapte olunması kolay bir durum olmayabilir.

Nitekim Özyürek ve Çetinkaya (2021) ile Üstündağ (2021) de öğrencilerin acil uzaktan eğitime adapte olmada zorlandıklarını belirlemiştir. Ebeveynlerin önemli bir kısmı çocuklarının uzaktan eğitimde motive olmakta zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Benzer bulgulara Yurtbakan ve Akyıldız (2020) tarafından da erişilmiştir. Buna göre ebeveynler yüz yüze eğitimin çocuğu uzaktan eğitime göre daha çok motive ettiğini düşünmektedir. Lase ve diğerlerinin çalışmasında (2022) ise ebeveynlerin uzaktan eğitimin çocuklarının motivasyonunu düşürdüğünü düşündükleri belirlenmiştir.

Süreçte yaşanan en önemli sorunlardan biri eğitimin olmazsa olmazlarından olan etkileşimle ilgilidir. Araştırmanın bulgularına göre acil uzaktan eğitimde yeterli öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen etkileşimi sağlanamamıştır. Yurtbakan ve Akyıldız (2020) ile Brom ve arkadaşları da (2020) da ebeveynlerin acil ve uzaktan eğitimin etkileşim konusunda yetersiz kaldığını belirttiklerini tespit etmiştir. Brom vd. (2020) öğretmenlerin daha çok dersi anlatmaya odaklandığını ve yeterli etkileşim kurmadığını belirlemiştir. Benzer şekilde Mısırlı ve Ergüleç (2021) çalışmalarında birçok ebeveyn sosyal izolasyon ve etkileşim kısıtından kaynaklı endişelerini dile getirmişlerdir. Bahsedilen çalışmalarda ebeveynler etkileşimi sadece olumsuz anlamda vurgularken bu çalışmada acil uzaktan eğitim sayesinde öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen etkileşiminin devam ettiğinin düşünüldüğü belirlenmiştir. Bir başka deyişle, istenilen düzeyde ve nitelikte olmasa da acil uzaktan eğitim etkileşimin devam etmesini sağlamıştır. Bunun yanında acil uzaktan eğitim sayesinde ebeveynlerin öğretmen ile olan etkileşimi de gelişmiştir.

Acil uzaktan eğitimin belki de en güzel yanlarından biri aile içi iletişimi arttırmasıdır. Alan yazında da benzer şekilde, ebeveynlerin acil uzaktan eğitim sayesinde aile içi paylaşımların ve dayanışmanın arttığını, eğlenceli etkinlikler yapma fırsatı bulduklarını ve çocukları ile daha fazla ilgilenebildiklerini belirleyen çalışmalar mevcuttur (Kuş vd., 2021; Mantovani vd., 2021; Özyürek ve Çetinkaya, 2021). Süreçte yaşanan bir diğer duygusal olumlu boyut, ailelerin öğretmene olan güveninin artmasıdır. Aileler bu süreçte öğretmenlerin ne kadar özverili çalıştığını ve işlerinin ne kadar yorucu olduğunu gördüğü için güven ve saygılarında artış olmuştur. Benzer şekilde Baysal, Ocak ve Ocak tarafından yapılan çalışmada da ebeveynler öğretmenlerin elinden gelen gayreti gösterdiğini düşündüklerini ifade etmiştir.

Olumlu olduğu kadar olumsuz getirileri de olan acil uzaktan eğitimde en sık yaşanan sorunlardan biri teknik sorunlardır. Bant genişliğinin ve cihazların (sayıca ve nitelik açısından) yetersiz olması uzaktan eğitimin önündeki engellerden biri olmuştur. Katılımcılardan biri evlerinde iki ayrı internet ağı olduğunu ifade ederken bir başka katılımcı sürekli internet

koptuğu için çocuğunun uzaktan eğitimden soğuduğunu belirtmiştir. Kuş ve çalışma arkadaşları (2021) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, öğretmenler ve ebeveynler kırsal kesim öğrencilerinin büyük kısmının teknik sorunlar yaşadıklarını, özellikle de canlı derslere erişimde zorlandıklarını ifade etmiştir. Öyle ki bir öğretmen canlı derslere erişimin tahminen %5 oranında olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Abuhammad'in (2020) yaptığı araştırmada Ürdünlü ebeveynler internet kesintileri ve bağlantı hızı konusundaki yetersizlikleri ifade etmişler, teknolojik alt yapıyı güçlendirmeye çalıştıklarında da finansal problemlerle karşılaştıklarını vurgulamışlardır.

Sonuç olarak, acil uzaktan eğitim Covid-19 pandemisinde kurtarıcı rolü üstlenmiştir. Ancak toplum, pek fazla tanımadıkları bu kahramanın yapabileceklerinin sınırlı olduğunu bilmediği için beklentilerini üst düzeyde tutmuştur. Beklentilerin karşılanamadığı noktalarda acil uzaktan eğitim, ebeveynler üzerinde olumsuz izlenim yaratmıştır. Tıpkı her doktorun her hastayı “gerekli koşullar sağlanmadığında” iyileştirmesinin mümkün olmadığı gibi acil uzaktan eğitim tüm iyileştirmelere rağmen bazı kesimlere beklenen oranda fayda sağlayamamıştır. Gerekli alt yapı koşulları sağlanabilen ve özverili bir öğretmene rastlayan kesimin ise nispeten şanslı olduğu söylenebilir. Ayrıca standart bir uzaktan eğitimin herkese uygun olmayabileceği gerçeği de unutulmamalıdır. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığının belli standartlar belirleyerek gerçekleştirdiği bu süreçten memnun olanların ve memnun olmayanların hatta kâbus, işkence olarak görenlerin varlığı bunun ispatı niteliğindedir.

Öneriler

Bu araştırmadan yola çıkılarak karar vericilere/yöneticilere bundan sonraki acil uzaktan eğitim uygulamalarına hazırlık olarak, öncelikle öğrencilerin motivasyonun, odaklanma ve adapte olma noktalarındaki sorunlarını azaltmak adına öğretmenlere uzaktan eğitim pedagojisi ve teknik konularda eğitimler verilmesi önerilebilir. Alanyazın ve katılımcıların görüşleri göz önüne alındığında duyuşsal birçok problemin temelinde akranları ve öğretmeni ile yaşanan etkileşim kısıtı olduğu söylenebilir. Etkileşim konusunda birçok problemin nedeni yetersiz bilişim teknolojileri becerisi olabilir. Mevcut uygulamalar ve sosyal medya aracılığıyla öğrenciler arasında işbirliğini ve etkileşimi arttırabilecek zengin, özgün bir öğrenme ekolojisi sağlanabileceği gibi öğretmenler için ise öğrencilerin dilinden konuşmak daha mümkün olabilir. Bu nedenle bundan sonraki dönemlerde bilişim teknolojilerinin etkili kullanımına ilişkin öğretmen eğitimi etkileşim sorunlarının çözümünde bir anahtar olabilir.

Velileri kaygılandıran durumlardan biri çocuklarının çok uzun süre ekran başında kalması ve bunun sağlık sorunlarına yol açmasıdır. Bu konuyla ilgili, öğrencilerin ve ebeveynlerin ergonomi (ekran karşısında nasıl ve ne kadar oturulması gerektiği, göz-ekran arası uzaklık, masa yüksekliği vb.) hakkında bilgilendirilmeleri faydalı olabilir. Ayrıca uzakta eğitim dersleri öğrencilerin sürekli bilgisayar başında oturmalarına engel olacak şekilde planlanabilir ya da fiziksel egzersizler yapmalarına imkân tanıyan etkinlikler ile sağlık problemlerinin nispeten engellenebilir. Bunun yanında, çocuklarını kontrol edememe vb. kaygılarının üstesinden gelebilmelerine yardımcı olma amacıyla, ebeveynlere dijital ebeveynlik hakkında eğitimler verilebilir. Teknik alt yapı eşitsizliklerin giderilmesi adına teknik alt yapı güçlendirilebilir, ayrıca en azından maddi imkânları kısıtlı olan aileler için ekstra tedbirler alınabilir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları mevcuttur. Araştırmada katılımcıların çocuklarının özel okul veya devlet kurumuna gidip gitmedikleri sorgulanmamıştır. Dolayısıyla bundan sonraki çalışmalarda bu durumun etkileri araştırılabilir. Nitel araştırmanın doğası gereği bu çalışmanın sonuçları genellenebilir değildir. Bu doğrultuda nicel bir araştırma ile bu araştırmanın sonuçları yordanabilir.

Kaynakça

- Abuhammad, S. (2020). Barriers to distance learning during the COVID-19 outbreak: A qualitative review from parents' perspective. *Heliyon*, 6(11), e05482.
- Akkaş Baysal, E., Ocak, G. (2020). Covid-19 salgını sürecinde okul öncesi çocuklarının EBA ve diğer uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin ebeveyn görüşleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 6(2), 185-214.
- Arslan, K., Arı, A. G., ve Kanat, M. H. (2021). Covid-19 pandemi sürecinde verilen uzaktan eğitim hakkında veli görüşleri. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi* 57, 192–206. doi: 10.7816/ulakbilge-09-57-03.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemisi sırasında ilköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik imge ve algıları: Bir metafor analizi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 1-23.
- Bozkurt, A., ve Sharma, R. C. (2020). Emergency remote teaching in a time of global crisis due to CoronaVirus pandemic. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), i-vi. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3778083>
- Brom, C., Lukavský, J., Greger, D., Hannemann, T., Straková, J., & Švaříček, R. (2020). Mandatory home education during the COVID-19 lockdown in the Czech Republic: A rapid survey of 1st-9th graders' parents. *Frontiers in Education* (ss. 103).
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. California: Sage.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Bütün, M., Demir, S. B. (Çev. Ed.) Ankara: Siyasal.
- Çıtak, Ş., ve Pekdemir, Ü. (2021). Öğretmen velilerin uzaktan eğitimle ilgili mesleki ve ebeveynlik deneyimleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 5(10), 81-100.
- Feinberg, M. E., A Mogle, J., Lee, J. K., Tornello, S. L., Hostetler, M. L., Cifelli, J. A., ... ve Hotez, E. (2021). Impact of the COVID-19 Pandemic on Parent, Child, and Family Functioning. *Family Process*, 61(1), 362-375.
- Gibbs, G. R. (2007). *Analyzing qualitative data*. London: Sage.
- Göl-Güven, M., Şeker, V., Erbil, F., Özgünlü, M., Alvan, G., ve Uzunkök, B. (2020). Covid-19 pandemisinin aile yaşantısına yansımaları Rapor-2. https://www.researchgate.net/publication/343305552_Covid-19_Pandemisinin_Aile_Yasantısına_Yansimaları_Rapor-2 Erişim tarihi: 08.10.2021

- Griffith, A. K. (2020). Parental burnout and child maltreatment during the COVID-19 pandemic. *Journal of Family Violence*, 1-7. doi:0.1007/s10896-020-00172-2
- Jandrić, P., ve Hayes, S. (2020). Writing the history of the present. *Postdigital Science and Education*, 3(2), 1062-1068. <https://doi.org/10.1007/s42438-020-00168-7>.
- Jandrić, P., Bozkurt, A., McKee, M., ve Hayes, S. (2021). Teaching in the Age of Covid-19-A Longitudinal Study. *Postdigital Science and Education*, 3(3), 743-770.
- Karaoğlu Yılmaz, F. G. (2020). Açık ve uzaktan eğitimde paydaşlar ve rolleri. İçinde Karataş, S. ve Kılıç Çakmak, E. (Eds.), *Açık ve Uzaktan Öğrenme* (ss. 119-134). Ankara: Pegem.
- Kaya, A., ve Dilekçi, Ü. Covid-19 salgını sürecindeki acil uzaktan eğitime ilişkin ebeveynlerin algıları: bir metafor analizi çalışması. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1621-1636.
- Kuş, Z., Mert, H., ve Boyraz, F. (2021). Covid - 19 salgını süresince eğitimde fırsat eşit(siz)liği: Kırsal kesimdeki öğretmen ve ebeveyn görüşleri. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 11(2), 470-493.
- Lase, D., Zega, T. G. C., & Daeli, D. O. (2021). Parents' perceptions of distance learning during Covid-19 pandemic in rural Indonesia. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 16 (1), 103-113.
- Lee, S. J., Ward, K. P., Chang, O. D. ve Downing, K. M. (2021). Parenting activities and the transition to homebased education during the COVID-19 pandemic. *Children and Youth Services Review*, 122, 1-10. doi:10.1016/j.childyouth.2020
- Mantovani, S., Bove, C., Ferri, P., Manzoni, P., Cesa Bianchi, A., & Picca, M. (2021). Children 'under lockdown': voices, experiences, and resources during and after the COVID-19 emergency. Insights from a survey with children and families in the Lombardy region of Italy. *European Early Childhood Education Research Journal*, 29(1), 35-50.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel.
- Meyer, K. (2005). Common metaphors and their impact on distance education: What they tell us and what they hide. *Teachers College Record*, 107(8), 1601-1625.
- Miles, M. B., ve Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis. An expanded sourcebook*. New Delhi: Sage.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020). *Küresel salgın döneminde uzaktan eğitim. İzleme ve değerlendirme raporu* <https://www.ogretmensitemiz.com/images/upload/01.pdf> Erişim tarihi: 12.10.2021

Moore, M. G. (1989). Editorial: *Three types of interaction*. http://www.gwu.edu/~ed220ri/reading/Moore_Interaction.pdf. Erişim tarihi: 04.10.2021

Misirli, O., ve Ergulec, F. (2021). Emergency remote teaching during the COVID-19 pandemic: Parents experiences and perspectives. *Education and information technologies*, 26(6), 6699-6718.

Öngören, S. (2021). The pandemic period and the parent-child relationship. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 8(1), 94-110.DOI: <https://doi.org/10.33200/ijcer.800990>

Özyürek, A., ve Çetinkaya, A. (2021). COVID-19 pandemi döneminde aile ve ebeveyn-çocuk ilişkilerinin incelenmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 96-106.

Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Pegem.

Saban, A. (2006). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk eğitim bilimleri dergisi*, 2(2), 131-155.

Simonson, M. (1999). Equivalency theory and distance education. *TechTrends*, 43(5), 5-8.

Wedemeyer, C. A. (1981). *Learning at the back door. Reflections on non-traditional learning in the lifespan*. Madison, WI: University of Wisconsin

Midcalf, L., ve Boatwright, P. (2020). Teacher and parent perspectives of the online learning environment due to COVID-19. *Delta Kappa Gamma Bulletin*, 87(1).

UNESCO. (2020). *School closures caused by Coronavirus (Covid-19)*. UNESCO. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>. Erişim Tarihi: 10.10.2021

Urhahne, D. (2019). Teacher influences and parental involvement. *Educational Psychology*, 39(7), 859-861.

Üstündağ, A. (2021). Pandemi sırasında ebeveynlerin uzaktan eğitim deneyimlerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 572-589.

Weaver, J. L., ve Swank, J. M. (2021). Parents' lived experiences with the COVID-19 pandemic. *The Family Journal*, 29(2), 136-142.

Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications: Design and methods*. California: Sage.

Yurtbakan, E., ve Akyıldız, S. (2020). Sınıf öğretmenleri, ilkökul öğrencileri ve ebeveynlerin Covid-19 izolasyon döneminde uygulanan uzaktan eğitim faaliyetleri hakkındaki görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(6).

Yazarlar Hakkında

Dr. Ayşe BAĞRIACIK YILMAZ

Lisans eğitimini Uludağ Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde 2011 yılında tamamlamıştır. 2011-2013 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı'nda Bilişim Teknolojileri Öğretmenliği yapmıştır. 2013 yılından bu yana Aydın Adnan Menderes Üniversitesinde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Bu süreçte 5 yıl Gazi Üniversitesinde araştırma görevlisi olarak ve 2017 yılında Nottingham Trent Üniversitesi'nde yedi ay süreyle ziyaretçi akademisyen olarak görev yapmıştır. Yüksek lisansını 2015 yılında ve doktorasını 2020 yılında Gazi Üniversitesinde “çevrimiçi öğrenmede etkileşim” ve “açık ve uzaktan eğitimde öğrenimi bırakma ve öğrenime devam etme” üzerine tamamlamıştır. Çalışmaları açık ve uzaktan öğrenme, çevrimiçi öğrenme, etkileşim, öğretim teknolojileri ve eğitim teknolojilerine odaklanmaktadır ve bu konular üzerine uluslararası ve ulusal indeksli dergilerde yayınları, kitap bölümü ve çeşitli sempozyumlarda sunulmuş bildirileri bulunmaktadır. Tamamlanan bir Erasmus+ -Stratejik Ortaklık projesinde araştırmacı olarak yer almıştır.

Dr. Seher ÖZCAN

Balıkesir Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim teknolojileri Eğitimi bölümünden 2005 yılında mezun oldu. Yüksek lisansını 2009 ve doktorasını 2019 yılında Gazi Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümünde tamamladı. 2005-2010 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda Bilişim Teknolojileri öğretmenliği yapan yazar, şu anda Gazi Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Aynı zamanda Gazi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezinde çalışmaya devam etmektedir. Araştırma alanları yaratıcı düşünme, uzaktan eğitim, çevrimiçi öğrenme, öğretim elemanı bağlılığı, öğretim tasarımı ve sosyal ağlardır. Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Bilişim Teknolojileri ve Enformatik derslerini vermektedir. Ulusal ve uluslararası kitap bölümleri, ulusal ve uluslararası indeksli dergilerde yayınları ve çeşitli sempozyumlarda sunulmuş bildirileri bulunmaktadır.